

Klara Svenskan Tala Läsa Skriva ÅK 5

Läraranvisning punktskrift

Verksnummer: 40329

Lärraranvisningens innehåll

Lärraranvisningen är till för att du som undervisande lärare ska få information om hur den pedagogiskt anpassade boken skiljer sig från originalboken och hur ni kan arbeta med den. Nedan kan du läsa vad respektive del i lärraranvisningen handlar om, så att du kan förbereda och planera arbetet med läromedlet på bästa sätt.

- **Generella förändringar av boken**
Under denna rubrik beskrivs de generella tillägg och ändringar som är gjorda i den punktskriftsläsande elevens bok, till exempel på vilket sätt ikoner eller text i marginalen är hanterade.
- **Sidspecifika förändringar**
Här kan du läsa om sidspecifika tillägg och ändringar som är gjorda i den pedagogiskt anpassade boken. Det kan till exempel vara en övning som omarbetats eller en bild som flyttats.
- **Till läsaren**
I den pedagogiskt anpassade boken återfinns alltid en text som riktar sig till eleven. Samma text hittar du också i lärraranvisningen. Den innehåller information som kan vara bra för läsaren att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Läs denna text tillsammans med eleven!
- **Pedagogiska tips**
I denna del av dokumentet hittar du pedagogiska och metodiska förslag på hur ni kan arbeta med de olika uppgifterna i boken. Du hittar också exempel på hur skolan bör tänka kring läxor, taktila bilder, provsituationer osv. Här återfinns också förslag på olika pedagogiska hjälpmedel som skolan kan behöva köpa in eller ta fram för att ni ska kunna arbeta med boken på ett bra sätt.
- **Bildbeskrivningar**
Här hittar du en sammanställning av alla de bildbeskrivningar som beskriver originalbokens bilder.

Återkoppling och synpunkter

Dela gärna med dig av dina synpunkter på den pedagogiska anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen@spsm.se eller ring oss på tel. 010-473 50 00.

Behöver du komma i kontakt med försäljningen går det bra att mejla till order@spsm.se eller ringa på tel. 020-23 23 00.

Trevlig läsning!

Lärraranvisning

Titel: Klara Svenskan Tala Läsa Skriva ÅK 5

Författare: Eriksson

ISBN: 978-91-27-44388-4

Innehåll

Generella förändringar av boken	1
Sidspecifika förändringar.....	3
Till läsaren.....	18
Pedagogiska tips.....	19
Bildbeskrivningar.....	20

Generella förändringar av boken

- Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med synnedsättning genom omarbetningar av visuellt beroende text och bilder. Målet med pedagogisk anpassning är att elever med svår synnedsättning/blindhet ska kunna använda läromedlet på samma sätt som sina klasskamrater. De anpassade uppgifterna ska ha samma pedagogiska innebörd som förlagan och eleven ska vara lika självgående i den anpassade boken som de övriga klasskamraterna i sina böcker.
- Plocka upp den tryckta punktskriften samt eventuella svällpappersbilder så snart du kan och förvara pärmarna stående. Punktskriften riskerar att plattas till och svällpappersbilderna kan klibba ihop om de förvaras liggande. Den tillfälliga doft som kan förekomma då svällpappersbilderna är nytryckta hinner också avta tills de ska användas av eleven.
- Endast de bilder som behövs för att lösa bokens uppgifter har fått bildbeskrivning. Övriga bilder utgår. Ibland kan bildförtydligande finnas inkluderat i uppgiftens anvisningar.
- Då det i elevens bok står att han/hon ska "stryka under/över" eller "ringa in" så markerar eller skriver eleven sitt svar.
- Uppgifter där de seende eleverna drar streck mellan exv. fråga och svar "parar" eleven ihop fråga och svar genom att skriva svaret.
- Uppgifterna är numrerade så att det blir lättare att hålla reda på svaren och för att underlätta rättning av uppgifterna.
- Onödiga versaler utgår.
- Kursiv och fetmarkering av ord eller hela meningar utgår.

- Understrukna ord markeras med parentes.
- Varje nytt kapitel börjar på ny högersida.
- Argumentationsbyrån skrivs med löpande text. Exempel sid 12
Argumentbyrån
  - Rubrik: Skolledningen säger nej till parkeringsplats på fotbollsplanen
  - Inledning: en omtumlande, starka känslor, Beslutet, osv.
  - Bindeord: --- Argument 1: ---
  - Bindeord: --- Argument 2: ---
  - Bindeord: --- Argument 3: ---
  - Avslutning: göra allt som står i vår makt, behålla fotbollsplanen.
  - Signatur/avsändare: Aina Johansson, rektor Centrumskolan
- Matristabellen har omarbetats och eleven skriver sina svar. Matrisen markeras med bokstaven m i vänster marginal.
Exempel sid 13
Matris
Skriv ditt svar och välj mellan inte än, ofta eller ja.
Jag kan:
  - läsa och urskilja den argumenterande textens struktur ---
  - hitta åsikten i argumenterande text --- osv.
- Varje nytt kapitel inleds med ett fotografi + bildtext. Bildtexten är placerade först i bildbeskrivningen.
- "Klara färdiga, gå!" markeras med nedsänkt g (p2,3,5,6) i vänster marginal.
- "Checklista" markeras med full punktskriftscell i vänster marginal.
- "Två stjärnor och en önskan" markeras med två punktskrifts s i vänster marginal.
- Rubriker i punktskrift med glesskrift skrivs med understrykning, dvs. en rad med kolon under sig p25.

Sidspecifika förändringar

7

Uppgift 2, 3

Välj ett sätt att markera som sparar tid och som eleven känner sig bekväm med. Eftersom texten är skriven med glesskrift skulle eleven kunna markera med häftmassa och vaxsnöre istället för färgmarkering direkt i punktskriftsboken.

Uppgiften har dock fått anvisningar som förutsätter att eleven har texten som en Wordfil där eleven kan markera direkt i texten med exempelvis () och //. Kopiera texten så kan eleven snabbt och enkelt lösa uppgifterna på samma sätt som övriga elever i klassen.

Att skriva de olika åsikterna/svaren tar mycket tid.

Uppgift 2

Hitta åsikten i elevernas svar till rektorn och *markera med parenteser ()*.

Uppgift 3

Markera argumenten som stödjer åsikten med snedstreck //.

7

Uppgift 4

Bokens T-tabell har om arbetats.

För eller mot parkeringsplats

- 1 För parkeringsplats: Skolans ekonomi kommer ...
Mot parkeringsplats: ---
- 2 För parkeringsplats: Marken behövs för att ...
Mot parkeringsplats: ---
- 3 För parkeringsplats: Den gamla fotbollsplanen är...
Mot parkeringsplats: ---

8

Uppgift 1

Eleven har inga bilder därför kan det vara bra att förklara ordet tankebubbla.

Uppgiften har fått följande utseende:

1 *Fyra barns tankar*. Läs varje tankebubbla och hitta åsikterna. Skriv åsikterna.

- a) Dagens forskning säger att köttproduktionen påverkar miljön negativt och att vi därför måste äta mer vegetariskt. Jag tycker att vi ska servera mer vegetarisk mat i skolorna!
Åsikt: ---
- b) Det finns många hundar som rastas utan att vara kopplade. ...
Åsikt: --- osv.

10

Uppgift 1

Bindeorden är skrivna enligt nedan.

Ta hjälp av *orden nedan*. Jämför med en kamrat när du är klar.

- Ytterligare, För det första, För det andra, För det tredje, Slutligen, Till sist, Inledningsvis, Avslutningsvis

- på grund av, beroende på, därför att, först, eftersom, för att, dessutom

... --- (1) vill jag uttrycka min förvåning över att kommunen hellre ...

--- (2) vill jag uttrycka min

12

Uppgift 1

Textavsnittet på sidan 13 är placerat efter uppgift 2. Ge eleven rådet att läsa igenom både uppgift 1 och 2 innan eleven löser uppgifterna. Lär eleven att markera med exv. ett gem var aktuellt textavsnitt börjar så blir det lättare att växla mellan text och uppgift. Använd olika markeringsätt för rektorns argument och bindeord.

Uppgiften har fått följande utseende:

Läs rektorns svar till elever och föräldrar. *Markera* rektorns argument och de bindeord som hon använder. *Texten hittar du efter uppgift 2 och Argumentbyrån*.

12

Uppgift 2

Rita gärna en enkel skiss som förklaring till ordet Argumentbyrån eftersom eleven saknar bilden med "lådorna" och förklara hur det är tänkt att man ska fylla i tomrummen i uppställningen nedan.

Uppgiften har fått nedanstående utseende:

Skriv in bindeorden och rektorns argument i Argumentbyråns lådor.

Argumentbyrån

- Rubrik: Skolledningen säger nej till parkeringsplats på fotbollsplanen
- Inledning: en omtumlande, starka känslor, Beslutet, vi i skolledningen, bygga om fotbollsplanen, ändrat oss i frågan.
- Bindeord: --- Argument 1: ---
- Bindeord: --- Argument 2: ---
- Bindeord: --- Argument 3: ---
- Avslutning: göra allt som står i vår makt, behålla fotbollsplanen.
- Signatur/avsändare: Aina Johansson, rektor Centrumskolan

13

Matris

Eleven skriver sitt svar. Tabellen har fått följande utseende:

Matris

Skriv ditt svar och välj mellan inte än, ofta eller ja.

Jag kan:

- läsa och urskilja den argumenterande textens struktur ---
- hitta åsikten i argumenterande text ---
- hitta argumenten som stödjer åsikten --- osv.

14

Uppgift 1, 2

Även här kan det vara bra att ge eleven tipset att läsa igenom båda uppgifterna innan eleven löser uppgifterna. Uppgifterna har följande förtydligande:

Uppgift 1

Läs insändaren *som du hittar efter uppgift 2*. Den innehåller rubrik ...

Uppgift 2

... Skriv stödord i Argumentbyrån *som du hittar efter uppgift 3 på sida 15*.

15

Argumentbyrån

Gör en genomgång av Argumentbyrån förklara hur man fyller i och hur man läser av det som redan är inskrivet.

Ta hjälp av stödorden i Argumentbyrån *nedan* och skriv tre tydliga argument *vid markeringen* --- i insändaren på sidan 14 så att den blir klar.

Argumentbyrån

- Rubrik: Gratis buss, bio och bowling
- Inledning: varje vecka till biblioteket, Varför, inte fler, lånar böcker., saker, det är gratis!, gratis
- Bindeord: --- Argument 1: ---
- Bindeord: --- Argument 2: ---
- Bindeord: --- Argument 3: --- osv.

16

Uppgift 1

Bilderna utgår. Uppgiften har fått följande förtydligande:

1 Läs vad *fem personer nedan* tänker. Gör om tankarna till korta, lockande och intressanta rubriker.

- a) Jag tycker att flyktingar borde få stanna i Sverige. ---
- b) Jag tycker att alla ska plocka upp sitt hundbajs efter sin hund. --- osv.

20

Argumentbyrån

Argumentbyrån har samma utseende som tidigare.

21

Uppgift 5 – Matris

Eleven skriver sitt svar i matrisen.

Bedöm kamratens text genom att läsa den och *skriv ditt svar* i matrisen.

Matris

Skriv ditt svar och välj mellan inte än, ofta eller ja.

I min insändare har jag med:

- rubrik och åsikt ---
- inledning och avslutning --- osv.

22

Uppgift 1

Bilderna utgår och ersätts av bildbeskrivningar som eventuellt kan behöva kompletteras med lite mera information om bilderna. Uppgiften har omarbetats och eleven skriver bildbeskrivningarnas bokstäver vid rätt reklamknep.

Läs de sex bildbeskrivningarna och lista ut vilket reklamknep som används. *Skriv rätt bildbokstav vid rätt reklamknep nedan.*

1. Expert eller kändis ---
2. Billigast ---
3. Bäst eller nyast ---

23

Uppgift 2

Förklara för eleven hur en "nyckel" fungerar.

Följande förändring har gjorts:

Vilka reklamknep tycker du passar bäst för att sälja varorna *nedan*? *Skriv de alternativ du väljer.* Du kan *skriva flera alternativ vid en och samma vara.*

Använd förkortningarna i nyckel:

ek = Expert eller kändis

b = Billigast

bn = Bäst eller nyast

- a) dyr parfym ---
- b) tandkräm --- osv.

24

Uppgift 1

Bilderna ersätts med bildbeskrivningar. Förtydliga gärna dessa. Tabellen utgår och ersätts av nedanstående uppställning.

... Läs bildbeskrivningarna. Fyll sedan i *nedan*. osv.

Reklamknep

- a) Expert eller kändis
Vilka argument skulle de använda?
hårborste: --- vax: ---
- b) Billigast osv.

25

Uppgift 1

Bilderna utgår och ersätts av bildord.

Para ihop bild/*bildtext* med den slogan som du tycker passar bäst. Osv.

- Bild/*bildtext*

- 1 en kaffekopp ---
- 2 en kaka ---
- 3 ett glas med apelsinsaft ---
- 4 en partyhatt ---
- 5 jordgubbar ---

- Slogan

- a) Så god att du inte vill dela
- b) Släck begäret. Släck törsten! Osv.

26

Uppgift 1

I uppgiften står det att eleven kan ta sina stödord från "varje låda". Förklara vad detta innebär då eleven inte har bilden som stöd.

27

Uppgift 3

Låt eleven välja en sak som han/hon vill göra reklam för. Det tar tid att rita en bild och många eleven med synnedsättning tycker dessutom inte om att visa sina bilder inför klassen. Här skulle man dock kunna låta några klasskamrater rita sina bilder på ritmuff eller Blackboard med bindel för ögonen och sedan göra redovisningen i en mindre grupp. Det är bra att ta vara på alla tillfällen där man kan öka de seende elevernas förståelse för att det inte är så lätt att rita en bild där alla kan se vad det ska föreställa.

27

Uppgift 5

Tag tillfället i akt och träna med klassen hur man med kroppsspråket sänder ut olika signaler till sina klasskamrater/åhörare. En elev med synnedsättning behöver få träna detta många gånger. Ta vara på tillfället och låt de seende eleverna berättar om vad de ser. Detta är mycket viktig information för en elev med synnedsättning. Börja med en mindre grupp elever som eleven med synnedsättning känner sig trygg med och försök få eleverna att tala om på vilket sätt kroppsspråket kan påverka hur elevens redovisning uppfattas av åhörarna.

28

Uppgift 2

Om man vill spara tid eller om eleven inte är så förtjust i att rita kan man utesluta detta och eleven koncentrerar sig på att enbart skriva en bra bildtext.

32

Uppgift 2 och 3

Om eleven har synrester ska man naturligtvis utnyttja dessa. Men bokens uppgifter ger tips om att markera med parenteser och snedstreck.

Uppgift 2

Hitta de öppna frågorna. *Markera dem med parenteser ()*.

Uppgift 3

... *Markera dem med snedstreck //*.

Då boken är skriven med glesskrift kan man utnyttja mellanrummet till att låta eleven markera med exempelvis häftmassa och vaxsnören i stället för parenteser och snedstreck.

37

Uppgift 2

Uppgiften kan kräva förberedelser.

Om eleven har användbara synrester kan man naturligtvis använda svartskriftsbokens färger för att markera textens olika delar. Men uppgiften har ändrats på följande sätt:

... *Skriv (rubrik) efter artikelns rubrik.*

... *Skriv (ingress) efter ingressens slut.*

... *Skriv (brödtext) efter varje sådant textstycke.*

... *Skriv (ur) efter varje underrubrik.*

... *Hitta ett citat och markera det med (citat).*

Markering av bild/bildtext utgår men eleven har svartskriftens instruktioner kvar som information.

Om man inte har kopierat artikeln så att eleven kan skriva sina markeringar direkt på datorn kan man skriva ovanstående markeringar på punktskrift på små lappar som eleven placerar ut vid rätt ställe i punktskriftsboken.

37

Uppgift 3

Uppgiften kräver förberedelser.

Om eleven med synnedsättning själv ska leta fram en artikel läggs alltför mycket tid på själva letandet. Man kan därför välj ut en artikel med innehåll som eleven är intresserad av och kopiera/skriva den på punktskrift så får eleven lite extra tid att läsa igenom artikeln och kan koncentrera sig på att lösa uppgiften istället.

Följande förändring av uppgiften har gjorts:

... *Markera på samma sätt som i uppgift 2. Spara din artikel på datorn.*

38

Bildtext

Bildtexten har placerats före uppgift 1.

En artikel bör ge svar på frågorna:

Vem? Vad? När? Var? Hur? och Varför?

En flicka med sjal runt huvudet säger:

- De här frågorna kallas ibland för de sex journalistiska frågorna.

39

Uppgift 2

Tabellen ersätts med löpande text. Eleven behöver en tärning med punktskrift och kanske lite förtydligande av hur uppgiften ska lösas. Berätta exv. att T1-T6 talar om vilken siffra som tärningen visar.

Slå med en tärning (T1-T6) och slumpa fram innehållet till en påhittad tidningsartikel. osv.

Skriv ner resultaten nedan.

1 Vem? ---

2 Vad? ---

3 När? ---

4 Var? ---

- Vem?

Tärning 1/T1: en ensam hund

Tärning 2/T2: en 11-årig pojke som heter Emrik

Tärning 3/T3: en världsberömd artist osv.

- Vad?

T1: hittade en skatt

T2: vann VM i poker

T3: räddade en älg osv.

- När?

T1: förra året

T2: i lördags osv.

41

Uppgift 1

Bilderna utgår. Uppgiften får därför följande utseende:

Markera den bild/bildbeskrivning du tycker passar bäst till artikeln på förra sidan.

--- *ett stort hus*

--- *en spade*

--- *ett gammalt skrin*

43

Uppgift 3 – artikel

Följande förtydligande har gjorts:

Artikel nedan saknar ingress och rubrik ...

--- *(rubrik)*

--- *(ingress)*

Sedan en tid tillbaka har både ...

43/47

Bild/Foto

Gör eleven uppmärksam på att om man publicerar en bild i en artikel i exv. en tidning så ska det framgå vem som ha tagit bilden. Man får inte använda och publicera bilder utan fotografens medgivande.

46

Uppgift 2

Istället för att markera med penna kan eleven markera direkt i punktskriftsboken med häftmassa, eventuellt även med en markering i marginalen.

Läs sedan texten med pennan i handen. Fundera och *markera* saker du fastnar för.

Om eleven får texten som en Word-fil så kan eleven markera längst ut till vänster de rader där han/hon hittar något som eleven funderar över. Det bli då lättare att skrolla fram till de textavsnitt där de markerade orden finns.

48

Uppgift 3

Bilderna utgår. Följande förändring har gjorts:

... Skriv ner dina funderingar *nedan*. Ta hjälp av dina *markeringar*.

- När jag läser om Kewal känner jag...
- Det här påminner mig om... osv.

Mina funderingar: ---

53

Uppgift 2

Eleven kan rita en enkel bild på sin ritmuff eller Blackboard eller så skriver eleven några stödord som talar om vad bilden föreställer och skriver sedan sin bildtext.

54

Bild

Glöm inte bort att en elev med synnedsättning ofta behöver få bokens bilder förtydligade. En bildbeskrivning ger bara en övergripande information om vad bilden föreställer.

56

Uppgift 1

Eleven kan markera med häftmassa direkt i punktskriftsboken.

58

Uppgift 2

Uppgiften har ändrats på följande sätt:

Leta upp den information du behöver i kapitel 2 så att du kan fylla i frågorna etc. nedan.
Vilket brott har begåtts? ---

Var har brottet skett? ---

Vittne 1: --- osv.

59

Uppgift 3

Tabellen utgår.

Fyll i ledtrådar (l) och villospår (v). Vänta med att *markera* om det är en ledtråd eller ett villospår. Det kommer du att få gå tillbaka och göra när du läst hela deckaren.

Ledtråd/villospår: ---

59

Uppgift 4

Tankekartan skrivs på följande sätt:

Person: ---

- Yttre personlighetsdrag
- Inre personlighetsdrag
- Övrigt

62

Uppgift 2 d)

Eleven ritlar på sin ritmuff eller Blackboard. En del elever är inte så förtjusta i att rita och då kan de skriva exempelvis några stödord som de sedan kan skriva en bildtext till.

63

Uppgift 3

Uppställningen ledtråd/villospår utgår. Ersätts med:

Ledtråd/villospår:

- 1 hammare / --- v ---
- 2 --- / --- v ---
- 3 --- / --- v ---

67

Uppgift 1

Bild utgår. Förklara för eleven varifrån man fått namnet "Berättelseansiktet". Rita gärna en skiss på elevens ritmuff alternativt Blackboard.

Berättelseansiktet har fått följande utseende:

Berättelseansiktet

Problem (brottet): ---

- Miljö: ---
- Personer: ---

Händelser

- Början: ---
- Villospår: --- osv.

70

Tankekarta

Eleven skriver sin tankekarta. Förklara genom att rita på elevens ritmuff/Blackboard så att eleven får en taktill bild av vad övriga elever samtalar om.

Tankekarta - uppgift 1

Detektiv: ---

- *Yttre personlighetsdrag*
- *Inre personlighetsdrag*
- *Övrigt*

76/77

Uppgift 1 – notislappar

Gör eleven uppmärksam på Notislapparna och att eleven ska börja med att läsa igenom dessa innan eleven läser texten så att han/hon vet vad som de ska vara uppmärksamma på.

78/79

Uppgift 1 – notislappar

Eleven har fått följande förtydligande:

Läs vidare. Jobba med texten på samma sätt som tidigare. *Fyll i notislapparna nedan.*

Nu läser vi vidare!

80/81

Notislappar

Även här är de fem notislapparna placerade före aktuell text.

87

Uppgift 3

Bild utgår. Eleven får i stället uppmaningen att skriva fem boktitlar.

90

Uppgift 1

Färgmarkeringarna utgår och eleven har fått följande anvisningar.

- a. *Skriv ett r inom parentes efter rubrikerna.*
- b. *Skriv ett i inom parentes efter inledningens slut.*
- c. *Läs bildbeskrivningen.*
- d. *Markera faktarutan.*

90

Uppgift 2

Eleven läser bildbeskrivningen, men den behöver kompletterande fakta och beskrivning av hur den är utformad så att eleven med synnedsättning får en förståelse för hur och vad en bild kan förmedla. Allt går inte att få med i en bildbeskrivning eftersom den då skulle bli alltför omfattande och tidskrävande att läsa.

Eleven har följande text:

Vad får du reda på när du *läser bildbeskrivning* och bildtext?

91

I naturen – bild

Ordförklaringarna står inom parentes efter respektive rubrik. Bildbeskrivning och Bildtext är skrivna som vanlig löpande text. Bilden behöver få ett muntligt förtydligande gärna kompletterat med en enkel skiss på elevens ritmuff/Blackboard.

Nedbrytare

(Nedbrytare är bakterier, maskar och svampar som äter döda djur och växter.)

Ett djur som dör och blir liggande ...

Kretslopp i naturen

(Kretslopp är en rörelse i cirkel som pågår hela tiden.)

Det översta jordlagret i en skog ...

(Bildbeskrivning)

Teckning av ett kretslopp med djur och växter.

Kretsloppet olika delar bildar en sluten cirkel:

- Jord med näringsämnen
- Växter ex. gräs
- Växtätare ex. kanin
- Rovdjur ex. räv

- Asätare ex. korp
- Nedbrytare ex. bakterier och svampar
- Jord med näringsämnen - Nu har naturens näringskedja gjort ett varv och börjar om på nytt.

(Bildtext): Tack vare nedbrytarna blir naturens näringskedjor till kretslopp.

93

Förklaringskedja

Bild utgår. Rita en enkel skiss på elevens ritmuff/Blackboard. Eleven kan skriva sina förklaringar med hjälp av perkinsmaskinen eller så skriver eleven på datorn.

Uppgiften har följande utseende:

Förklaringskedja

Så här går alla ämnen runt i naturen

1 --- 2 --- 3 --- 4 --- osv.

Det är så det går till när alla ämnen går runt i naturen.

95

Näringskedja

Bild utgår. Förtydliga bilden med en enkel skiss på elevens ritmuff/Blackboard.

(Näringskedjan visar hur energin från solen går vidare från växter till djur och människor.)

- Solen lyser på gräset.
- Gräset är en växt.
- Sorken är en växtätare.
- Pärlugglan är ett rovdjur.

95

Näringsväv

Bild utgår. Rita gärna en enkel skiss som eleven kan ha som stöd till bildtexten. Samtala om bilderna.

Näringsväv

(Näringsvävar visar hur flera näringskedjor hänger ihop.)

- 1 gräs - åkersork
Åkersorken äter gräs.
- 2 åkersork – huggorm – räv
Åkersorken kan bli mat till en huggorm som sin tur kan bli uppäten av en räv.

3 åkersork – räv

4 åkersork - pärluggla

Åkersorken kan även bli direkt uppäten av en räv eller av en pärluggla.

96

Daggmasken – text

Bild utgår. Rita en enkel bild på elevens ritmuff.

96

Uppgift 2

Eleven skriver y eller d som svar.

Skriv y (på ytan-fråga) eller d ...

- Vilken färg har daggmaskarna på bilden? ---
- Varför gräver daggmaskar gånger i jorden? --- osv.

97

Uppgift 5 och 6 + bildbeskrivning

Bildbeskrivningen har placerats mellan uppgifterna så att eleven lättare får ett begrepp om hur han/hon ska tänka.

Skriv ner det du undrar *vid rubriken Jag undrar efter uppgift 6.*

Bildbeskrivning

Resonera dig fram till ett möjligt svar. Skriv dina svar vid Jag tror *nedan*.

Jag undrar ... ---

Jag tror... ---

98

Uppgift 2, 3, 4

Tabellen utgår.

2 Skriv din fråga i *listan nedan*.

3 Fundera sedan på vad du redan vet om ditt ämne. Fyll i *ditt svar*.

4 Förklara hur du vet det.

Exempel: Jag vet att jäst smälter för det har jag sett när pappa bakar.

Tabell - Fråga: ---

- *Vad vet jag redan?* ---
- *Hur vet jag det?* ---

100

Uppgift 1, 2 + Förklaringskedjan

Bild utgår. Illustrera gärna bilden på elevens ritmuff.

1 Skriv det *vid siffran 1* i Förklaringskedjan.

Exempel: Så här fungerar jäst!

2 Fyll sedan i stödord om ditt ämne. *Numrera och skriv så många stödord* som du behöver.

Förklaringskedjan

Så här 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- osv.

Det är så här det går till.

104

Uppgift 3

Bilder utgår. Förtydliga uppgiften för eleven.

I den här boken har du arbetet med fyra texttyper. Para ihop varje texttyp med rätt grafisk struktur.

- 1 1 Argumenterande text ---
- 2 Återberättande text ---
- 3 Berättande text ---
- 4 Faktatext ---

- a) Förklaringskedjan
- b) Argumentationsbyrå
- c) Artikelblocket
- d) Berättaransiktet

Till läsaren

Hej!

- Skriv dina svar i en egen fil på datorn.
- De flesta uppgifter är numrerade så blir det lättare att rätta uppgifterna.
- Nytt kapitel börjar alltid på högersida. Markera var du är i boken med ett gem.
- Det finns bildbeskrivningar till de bilder som behövs för att du ska kunna lösa dina uppgifter.
- I uppgifter där dina klasskamrater "drar streck" mellan ett ord och exv. ordets förklaring har uppgifterna omarbetats så att du istället parar ihop och skriver ordets förklaring eller numrering.
- När det i svartskriftsboken står att du ska markera med olika färger markerar du exempelvis med () eller // och skriver med ett par ord vad du markerat.
- Istället för att kryssa i bokens Matriser skriver du svaren. Matriserna är markerade med ett m i vänster marginal.
- Checklistan markeras med full punktskriftscell i vänster marginal.
- Två stjärnor och en önskan markeras med två s i vänster marginal.

Lycka till!

Pedagogiska tips

- Eleven svarar på uppgifterna på datorn. Skapa en mapp i datorn med bokens namn. Den mappen ska ligga i en mapp för svenska. På så vis skapas en trädstruktur i datorn som gör att eleven själv kan hitta.
- Uppgifterna har numrerats för att underlätta vid samtal om olika svar och rättning av uppgifter.
- Många bilder utgår. Men då eleven behöver bilden för att kunna lösa uppgiften finns det bildbeskriven som dock kan behöva förtydligas. Bildbeskrivningarna kan aldrig ge exakt samma information som de seende eleverna får genom att se på bilderna. Samtala därför gärna om bilderna och ge den extra information som eleven med synnedsättning kan ha nytta av för att få samma förståelse som de seende eleverna.
- De tecknade bilder på barn som tipsar om något, kommenterar text etc. utgår men ersätts oftast med en kort information exv. En flicka säger ... Två elever säger: ...
- Varje kapitel inleds med ett fotografi. Tag som vana att samtala om bilden.
- Vissa uppgifter kan kräva förberedelser, exempelvis att kopiera en text och lägga in den på datorn så att eleven på ett smidigare sätt kan skriva, markera och göra ändringar i den givna texten. På så sätt kan man spara tid. Exempelvis sid 36.
- Ritmuffen är ett bra hjälpmedel för att förklara en bild t.ex. sid 100, Förklaringskedjan. Rita en **enkel** skiss. Skala bort all onödig information. Man kan även göra det enkelt för sig genom att göra en kopia av den bild man vill rita genom att kopiera den i skolans kopiator. Sedan är det bara att stoppa in den kopierade bilden i ritmuffen. Fyll i de konturer som Du anser behövs för förståelsen och skriv sedan den text som eleven behöver genom att sätta in ritmuffen i elevens Perkinsmaskin eller använd elevens Blackboard (Best.nr: 10326).
- Var medveten om att uppgifter där eleven ska para ihop olika meningar/ord etc. tar längre tid att lösa för en elev med synnedsättning.
- Argumentationsbyrån, Artikelblocket, Förklaringskedjan etc. har "teckningar" som kan behöva förklaras för eleven med synnedsättning då han/hon endast har bildens text utan aktuell inramning.
- Tänk på att det tar **längre tid** för en elev med svår synnedsättning att läsa bokens texter, bildbeskrivningar och uppgifter.
- Uppmana eleven att **alltid** läsa igenom **hela** uppgiften innan eleven börjar skriva sina svar.
- Vid prov har eleven med synnedsättning också rätt att få **mera tid** till sitt förfogande.
- Uppmana eleven att läsa "Till läsaren" där han/hon får information om bokens upplägg och utformning.

Bildbeskrivningar

Omslag

En teckning

En kille har en kyckling på sitt huvud! En tjej tar kort på dem med sin surfplatta.

4

Fotografiet är taget vid en demonstration. En liten flicka sitter på en mans axlar. Hon håller i ett plakat med texten: Vuxna har inte alltid rätt!

13

En teckning

En kille klädd i blåa fotbollskläder håller i en svartvitfärgade fotboll. Han säger: Vuxna har inte alltid rätt.

22

Sex tecknade reklambilder

- a) En stor förpackning med toarullar som har texten: Toa Max – mycket papper för pengarna!
- b) En röd och blå vinterkänga.
Text: Säsongens nyhet här nu!
- c) Träningssko i flera färger.
Text: Bäst i test i år igen!
- d) En kvinnlig forskare visar fram en stor flaska med namnet: Kräm le slät.
Text: Forskning visar att du blir yngre på fem timmar.
- e) En tatuerad man med solglasögon placerade på pannan sprutar deodorant på sig.
Text: För dig som vill märkas – som jag!
- f) Ett smörpaket som kostar: 10 kr.

24

Två reklambilder

- 1 Hårborste: Solen lyser på en hand med målade naglar som håller i en hårborste.
- 2 Vax: Ett svart ansikte i profil. Personens hår har formats till olika flikar med hjälp av vaxet som finns i en blå burk.

30

Ett fotografi på en hund som håller en tidning i munnen.

32

Ett fotografi taget vid intervjun med Karl Johansson. Två män sitter mittemot varandra och pratar.

33

En tecknad bild

En skäggig journalist har stoppat ner en lapp med texten: Press i bandet som finns runt hatten som han har på huvudet. Han intervjuar en blond kille klädd i ljusblå kostym. Killen är omgiven av många mikrofoner och kameror.

36

Ett fotografi taget i en park. Det är mörkt. Man ser några parkbänkar längs en gångväg i skenet av ljuset från en lykta.

43

Ett fotografi som visar en duva som promenerar i gången mellan några blåa säten på ett tunnelbanetåg.

47

Ett fotografi

Kewal är klädd i vit, lång skjorta och vita, pösiga byxor. Han står med armarna i kors framför bröstet och samtalar med en skolklass.

52

En tecknad bild

En tjej ligger på magen och kollar i en tidning. Runt omkring henne ser man bland annat en dator, en radio, hörlurar och en Ipad.

54

Ett fotografi

Det är mörkt ute och en öde gatan lysas upp av lampor som sitter på de omgivande husens väggar.

57

En teckning

En skateboard och en röd och vit känga.

61

En teckning

En hylla med tre kartonger. Dessa har etiketter med följande texter:

1 Smugglarligan 2 Datorstölderna

3 Försvunna katten

På Smugglarligans kartong ligger ett par solglasögon och en hatt. Bredvid lådan står en kikare. Ur Datorstöldernas låda sticker det fram en sladd med en dosa. Ur Försvunna kattens låda sticker det fram en randig kattsvans.

88

Fotografiet visar hur det bolmar rök och lava ur en vulkan.

96

En tecknad bild visar en bit jord i genomskärning. Man ser gräset som växer ovanför jorden, gräsets rötter nere i marken samt en lång, brun mask som har grävt en gång i marken. Masken kollar upp ovan marken genom ett hål i markytan.

97

En teckning

En kille ligger på marken och kollar på en daggmask. Han funderar och försöker besvara frågan:

- Jag undrar om daggmasken får jord i ögonen när han gräver. Jag tror att daggmasken blundar under jorden.

102

En teckning

En grön drake med röd mage och röda stora öron. Draken har även stora tänder, två horn och en lång, gul svans med röda taggar som avslutas med en knorr.

Draken säger: Din redovisning ska gripa tag i lyssnarna, ha ett maffigt innehåll och gärna avslutas med en knorr, precis som jag!